

VSD Info ²⁰²⁰

▶ **2**

Postavili sme linku v Maďarsku

▶ **3**

Poznáme ceny elektriny na rok 2020

▶ **4**

Všetky informácie sú v sieti

▶ **8**

Bezemisná doprava budúcnosti

Vyhrali sme, postavili sme... VVN linku v Maďarsku

25 dní. Presne toľko potrebovala naša špecializovaná divízia, ktorá sa zameriava na výstavbu elektroenergetickej infraštruktúry vo VSD – Enerkos – na to, aby v spolupráci so spoločnosťou SPIE Elektrovod, a.s. nanovo postavila vzdušné vedenie zvlášť vysokého napätia (ZVN) 400 kV v Maďarsku. Vysoko odbornú zákazku sme spoločne získali v medzinárodnom európskom tendri. Zásluhou skúseností, pomocou špecializovanej techniky, dobrej spolupráce zadávateľa a 12-tich kolegov sa podarilo skrátiť pôvodný časový harmonogram odbornej realizačnej časti o celú pätinu.

6,8 km dlhé vzdušné elektrické vedenie sa nachádza v maďarskej lokalite Paks – Toponár. Nás si prizvali na odbornú demontáž pôvodných 17 portálových stožiarov a postavenie nových priehradových typu Budapešť. Tieto sú zároveň vyššie, cca o 20 metrov, oproti pôvodným. „Vo výškach nad 50 metrov sme tak strávili spolu vyše 1500 ho-

dín, čo je viac ako polovica celej našej realizačnej časti. Zároveň sme sa podujali na prekládku existujúcich vodičov a ich vyregulovanie,“ opísal medzinárodný objednávku riaditeľ divízie Enerkos Vojtech László.

Práce sme zvládli s pomocou špeciálne prispôbených mechanizmov pre tento druh prác, napríklad nákladným valníkom s hydraulickou rukou, či žeriavom so 60-tonovou nosnosťou a „rukou“, ktorá má dosah vyloženia až 50 m.

„Nejde o prvú spoluprácu, už sme sa na odborných projektoch stretli viackrát. V takýchto prípadoch je zvlášť nevyhnutná maximálna odbornosť a skúsenosti. Žiadna zákazka sa navlas nepodobá inej, preto je dôležité dokonale poznať problematiku. Práve toto know-how VSD pomohlo k tomu, aby sme nielenže skončili načas, ale ešte aj v predstihu,“ zhodnotil medzinárodný spoluprácu generálny riaditeľ SPIE Hungaria Gábor Bercsi.

Podľa V. Lászlóa bolo bonusom zákazky aj to, že sme sa po mnohých rokoch opäť dostali k práci na 400 kV vedení v zahraničí. „Našou snahou bude využiť skúsenosti, ktoré máme a ktoré sme

získali v Paks, v ďalších aktivitách na Slovensku a v zahraničí,“ vysvetlil V. László. VSD, konkrétne Enerkos, aktuálne pracuje na rekonštrukcii VVN vedenia Lemešany – Zámotov.

Čo je Enerkos?

Špecializovaná divízia VSD, ktorá sa zaoberá primárne výstavbou ale tiež rekonštrukciou elektrických vzdušných alebo podzemných vedení a ďalších prvkov elektroenergetickej infraštruktúry, napríklad elektrických staníc. K tomu patrí kompletná projekčná činnosť; odborné poradenstvo a konzultácie pre priemyselné a podnikateľské projekty ale tiež domové prípojky. Tiež zabezpečenie odborných skúšok; údržba a opravy transformátorov. Potrebujete partnera pre špecifický elektroenergetický projekt alebo chcete službu na kľúč? Viac na info@enerkos.sk.

Koncové ceny elektriny pre rok 2020 porastú

Samotný prenos a distribúcia ale nie je hlavným ťahúňom rastu cien. Kým niektorým odberateľom distribúcia klesne, iným vzrastie iba mierne.

Ale podľa poriadku. Už niekoľko rokov našim odberateľom približujeme a zjednodušujeme pohľad na faktúru za elektrinu tým, že všetky tie nezrozumiteľné položky delíme na tri kategórie: Dodávku, Prenos a distribúciu a Dane a poplatky.

Dodávka

+30 %

Hlavným dôvodom zvyšovania cien v roku 2020 je práve táto oblasť, keďže samotná elektrina na trhoch medziročne výrazne zdražela (takmer o 30 %). Pre zákazníkov, ktorí majú regulovanú cenu za dodávku (domácnosti, malé podniky), by uvedený nárast pri nezmenených ostatných položkách znamenal v priemere 10 % medziročné navýšenie nákladov na elektrinu. Bohužiaľ, toto zvýšenie nevieme ovplyvniť. Podobne ako predajca benzínu nedokáže ovplyvniť zvyšovanie ceny ropy vo svete.

Dane a poplatky

-1 %

Za zmienku v tejto kategórii stojí len vývoj tarify TPS. Platí „zlaté pravidlo“, že ak priemerná cena komodity stúpa, tak TPS by mala klesať. Kým ešte pred rokom by sme boli schopní aj pomerne dobre odhadnúť o koľko, tak dnes to už odhadnúť nevieme. Do roku 2019 sa elektrina z OZE vykupovala za

dopredu určenú pevnú cenu – a tým pádom bolo možné predpovedať aj náklady na TPS. Od roku 2020 sa elektrina bude vykupovať za cenu na dennom trhu, a teda cena bude každú hodinu iná. Tým pádom je ťažké odhadovať aj náklady na TPS. Očakáva sa však pokles TPS, čo má čiastočný vplyv na zníženie nárastu koncovkej ceny. Nezabúdajme tiež, že ak rastie základ pre výpočet DPH, tak rastie aj DPH. Čiže inak povedané, čím vyššie koncové ceny, tým viac vyberie štát na DPH.

Prenos, distribúcia, straty

+/- 2 až 3 %

Toto je kategória, v ktorej sa pohybuje VSD. Aj preto sa jej povenujeme viac do hĺbky. Začnime tým najjednoduchším, a to je tarifa na straty. Výška tarify na straty závisí od 2 faktorov – množstva strát a ceny elektriny na ich pokrytie. Kým množstvo povolených strát každoročne klesá, tak vyššie popísaný nárast ceny elektriny, ktorá je potrebná aj na krytie týchto strát, spôsobí aj nárast tarify na straty – konkrétne o 22 %. Toto sa síce na prvý pohľad javí ako hrôzostrašné číslo, avšak keďže podiel strát na koncovkej cene je minimálny, jej dopad na koncovú cenu bude zanedbateľný – menej ako 1%. Tarify za distribúciu elektriny sa budú meniť rôzne v závislosti od napäťovej hladiny. Hneď na úvod si však povedz-

me, že klesajúce objemy distribúcie spôsobujú tlak na rast distribučných taríf. Aj tu je totiž vzorec pomerne jednoduchý – povolené náklady delené objemom distribúcie. Ak teda objem distribúcie medziročne klesá, ceny rastú. Eliminovať to dokážeme až vtedy, ak bude cenu za distribúciu primárne tvoriť fixná zložka ceny, ktorá bude reflektovať skutočné povolené náklady na výstavbu, prevádzku a riadenie distribučnej sústavy. Bolo by to spravodlivejšie pre všetkých zákazníkov a našich odberateľov už nebude musieť trápiť, či objemy rastú alebo klesajú – cena, ktorú zaplatia za distribúciu, bude stabilná. Vďaka aktuálnemu nastaveniu pravidiel tvorby cien preto vidíme pre rok 2020 rôzne dopady naprieč napäťovými úrovňami.

mi. Na napäťových úrovniach VVN a VN očakávame pokles priemernej ceny za distribúciu o 3 %. Naopak, na úrovni nízkeho napätia dôjde k priemernému zvýšeniu distribúcie o niečo vyššie 2 %.

Na záver konštatujeme, že nárast cien za elektrinu pre rok 2020 je nevyhnutný a spôsobený primárne rastom ceny samotnej elektriny. Distribúcia k nárastu koncových cien prispieva minimálne, ba dokonca na vyšších napäťových úrovniach tento nárast čiastočne kompenzuje. VSD bude aj v ďalších rokoch pokračovať vo zvyšovaní adresnosti nákladov na distribúciu a presunu výnosov do fixnej zložky taríf za súčasného znižovania variabilnej časti.

SLOVNÍK:

Dodávka - položky súvisiace s nákupom samotnej elektriny a jej predajom zákazníkom a s tým spojených služieb. Dodávateľ si každý odberateľ volí sám.

Dane a poplatky - Tarifa za prevádzkovanie systému, tzv. TPS, ktorou sa okrem iného podporujú obnoviteľné zdroje (OZE) a tiež výroba elektriny z domáceho uhlia, odvod do Národného jadrového fondu a DPH a taktiež Tarifa za systémové služby, tzv. TSS, ktorá odráža náklady SEPS súvisiace s riadením sústavy. Aby bolo v sústave toľko elektriny, koľko je potrebné.

Prenos, distribúcia, straty - Tarify za distribúciu a za prenos, t.j. za prepravu elektriny od výrobcu až k odberateľovi cez elektrické vedenia VSD a SEPS a za straty elektriny, ktoré s tým súvisia.

Pozor na jalovinu

Radi by sme tiež upozornili na nárast poplatku za dodávku kapacitnej jalovej elektriny do sústavy. Ten platíte iba ak nedodržíte technické podmienky odoberania elektriny, konkrétne ak máte nesprávne

nastavený kompenzátor účinnika odberu. Zároveň musíte byť v tej skupine zákazníkov, ktorí generujú jalovinu svojimi zariadeniami. Poplatok rastie v roku 2020 preto, že sa stále častejšie stáva, že zá-

kazníkom sa viac oplatí zaplatiť poplatok ako urobiť technické opatrenia na kompenzáciu tejto jaloviny. Tým pádom dochádza k narušeniu stability napätia v distribučnej sústave, ktorú musíme korigovať a vznikajú nám náklady, ktoré sa následne prenášajú do poplatkov za jalovinu. Lepšou správou v tejto oblasti

je, že od odberateľov na úrovni vysokého napätia, ktorých sa to týka, už nebudeme vyžadovať každoročné overovanie správnej funkcie statických kondenzátorov pre kompenzovanie jalových strát transformátorov naprázdno. To platí pre všetky transformátory s výkonom do 400 kVA vyrobených po roku 1994.

Všetky informácie sú v sieti. Distribučnej

V informačnom veku 21. storočia sa všetky možné časy poskracovali. Čas na získanie informácií, čas na ich vyhodnotenie, reakčný čas, čas na samotný úkon a tiež čas na to, aby sme sa (optimálne okamžite, ideálne paralelne) mohli venovať ďalším činnostiam. Tak, ako dnes bežne ideme namiesto do knižnice za informáciami „na internet“, namiesto stáť v rade si rýchlejšie objednáme služby a tovar v eshopoch alebo služobné cesty nahrádzame videohovormi, aj v elektroenergetike sa viaceré úkony presúvajú z fyzického do online prostredia. Že aj dnes chodíme ešte do knižnice, resp. kníhkupectva, osobne si vyberáme tovar a cestujeme na obchodné rokovania? Isteže, aj tu môžeme nájsť paralelu s vývojom v elektroenergetike. Fyzické zásahy a úkony nevymizli, akurát sa aj my vo VSD snažíme ich využívať len v skutočne potrebnej a nevyhnutnej miere.

Kvalitné investície

→ moderná infraštruktúra

→ relevantné dáta

A to všetko nám umožnila infraštruktúra, do ktorej sme viac ako desať rokov investovali, aby bola natoľko spoľahlivá, bezpečná a kvalitatívne dimenzovaná, aby sme mohli prejsť do dátovej a informačnej nadstavby. Boli to roky rekonštrukcií elektroenergetických zariadení, výstavby nových, aby kapacitne ale ani technologicky sústava nezaostávala za aktuálnym ale aj očakávaným vývojom, ale tiež investícií do bezpečnosti, elektronizácie a automatizácie a tiež napr. dispečerského riadenia. To všetko sa dialo na pozadí. Jediným voľne viditeľným znakom rozsiahlych investícií do fyzickej elektroenergetickej infraštruktúry pre zákazníka bolo oznámenie o spravidla len niekoľkohodinovom prerušení distribúcie

elektriny z dôvodu prác na našich zariadeniach. U niektorých raz za rok/dva/tri..., u niektorých dokonca ani v takomto rozsahu.

Na začiatku bol elektromer

Prvým rukolapným medzníkom z pohľadu zákazníka (ktorý čoraz kvalitnejšiu a stabilnejšiu dodávku elektriny, resp. jej rýchlejšie obnovenie v prípade poruchy vnímal ako samozrejmosť) bolo zavedenie inteligentných elektromerov. Tým sa totiž rozšírila pôvodne pasívna rola zákazníka z platiteľa energií o možnosť aktívne korigovať svoju osobnú spotrebu. Na základe inteligentného meradla dnes už približne 86-tisíc zákazníkov VSD (a do konca roka 2020 to bude vyše 100-tisíc) vie, kde má najvyššie energetické skoky, môže si porovnať svoju spotrebnú krivku s porovnateľnými domácnosťami a lepšie identifikovať (nie až na základe ročného vyúčtovania) priestor na šetrenie a nastavenie efektívneho energetického manažmentu domácnosti, ale tiež firmy či inštitúcie. Aj keď analýzy iných krajín, kde inteligentné

meradlá už boli v prevádzke, jasne hovorili o maximálne 1,5- až 2-percentnom šetrení v domácom prostredí (na základe lepšej dátovej informovanosti zákazníka vďaka inteligentnému meradlu), niekde začať s úsporami aj v kontexte medzinárodných záväzkov o šetrení zdrojmi treba.

Pridrahý, aby len počítal spotrebu

Inštalácia inteligentných elektromerov prišla spolu s legislatívnou povinnosťou namontovať takéto meradlo každému odbernému miestu, ktorého ročná spotreba prevyšuje 4 MWh, a to do konca budúceho roka. Aj keď cieľ sprístupniť zákazníkovi rozšírené dáta o spotrebe, a tak vytvoriť priestor pre individuálne šetrenie sa naplňa, pri porovnaní nákladov na obstaranie jedného smart-metra s očakávanou úsporou max. 2 % pre domácnosť (ako sme vysvetlili vyššie), sa zdal byť tento moderný elektromer ako finančne takmer nenávratná, aj keď dátami nabitá, hračka. A tak sme sa vo VSD pokúsili tie dáta viac v prospech všetkých mož-

ných skupín a hráčov na elektroenergetickom trhu analyzovať a zužitkovať. A to v rozmeroch celospoločenských, sociálnych, vývojovo-výskumných, prozákazníckych a tiež pre nás – pre markantný význam dát o stave a aktuálnom dianí v našej sústave kvôli presnejším predikciám a plánovaniu.

Prozákaznícka sieť

Ako už bolo spomínané, distribučná sústava nie je už len distribučnou cestou pre elektrinu, ale aj obrovským dátovým zdrojom. O možnom šetrení zákazníka detailne informovaného o svojej spotrebnéj krivke sme si povedali vyššie. S inteligentným meradlom sa však dá zísť aj ďalej. Nielen poznať spotrebu a vedieť ju optimalizovať ale tiež dokonca časovo, a teda aj finančne výhodne spotrebu namodelovať a aj za ňu reálne platiť. Čo to znamená? Že už dnes môžu byť zákazníci mesačne fakturovaní na základe reálnej spotreby, nie formou odhadovaných zálohových platieb, ktoré pri ročnom zúčtovaní môžu v porovnaní s celkovou reálnou

spotrebou vygenerovať nedoplatok alebo preplatok. V prvom prípade ide o nemilé prekvapenie, v druhom síce sa obyčajne odberateľ preplatku poteší, no tiež to znamená aj zamrzené finančné prostriedky, s ktorými mohol počas roka úplne inak naložiť.

Elektrina v akcii

Rovnako je tu už naznačená možnosť časovo nakonfigurovať odber elektriny na výhodné spotrebiteľské balíčky, ktoré môže dodávateľ energií (obchodník) práve na základe online údajov z elektromerov svojmu zákazníkovi ponúknuť. Hovoríme o cenovom odstupňovaní tzv. lacnej a drahej elektriny, teda jej odberu v čase, keď je alebo nie je odberateľská špička. To sú také všeobecne uplatniteľné výhody.

Pre podnikateľov

Pre podnikateľov je tu navyše bonus na základe údajov z inteligentného elektromera optimalizovať dodávku jalovej energie do sústavy tak, aby sa vyhol poplatkom za prekročenie účinníka (pozrite aj stranu 3). Keď sme už pri optimalizácii, inteligentný elektromer tiež poskytuje údaje o maximálnych odberoch. Ak teda zákazník – podnikateľ (alebo iná inštitúcia) zistí, že má predimenzovanú maximálnu rezervovanú kapacitu (MRK), známe aj pod názvom „veľký hlavný istič“, môže ju relevantne znížiť. Výrobcovia elektriny z obnoviteľných zdrojov zase majú korektné a takmer okamžité dáta o objemoch vyrobenej elektriny, ktorú dodávajú aktuálne do distribučnej sústavy.

Až v 48 % výpadkov elektriny nie je problém v sieti

A najväčší bonus dátovo-distribučnej siete 21. storočia sme si nechali na koniec. Minimálne zo zákazníckeho hľadiska, keďže ide o rýchlejšiu identifikáciu a odstránenie toľko nevitanych výpadkov v distribúcii elektriny. Už len tým, že najnovšie dokážeme takmer okamžite rozoznať, či je porucha v sieti alebo u zákazníka. A to je rozdiel, pretože od toho sa odvíja najmä dĺžka odstraňovania

poruchy. Štatistiky ukazujú, že až v takmer polovici prípadov nás zákazníci ani nevyhnutne nepotrebujú a nedostatok vedľa odstrániť aj svojpomocne.

Podme ale od začiatku. V zmysle hesla čo sa môže pokaziť, sa aj raz pravdepodobne pokazí, aj distribučná infraštruktúra nie je na 100 % nedotknuteľná, hermeticky uzavretý prvok a môže nastať spomínaný výpadok v distribúcii elektriny. Na sústavu totiž vplýva počasie (najmä kalamitné stavy, kedy padajúce stromy zvalia elektrické stĺpy a vedenia) alebo nesprávne zásahy tretích strán do sústavy (najčastejším príkladom je prekopanie kábla v zemi). Alebo prosté, laicky nazývané „vyhodenie domových/bytových poistiek“ u zákazníka. To všetko vníma odberateľ ako výpadok, resp. poruchu, bez ohľadu na príčiny, vinníka a možnosti, ako ich odstrániť.

Doteraz platilo, že pokiaľ výpadok nevznikol na VVN alebo VN napätovej úrovni, ale na úrovni NN (nízke napätie), zákazník musel takúto skutočnosť nahlásiť. Iste, dalo sa to telefonicky, mailom, od minulého roka dokonca cez jednoduchú bezplatnú apku VSD – Výpadky. A my sme k nemu vyslali 2-člennú posádku, ktorá cestovala veľakrát desiatky kilometrov kvôli tomu, aby zistila, že zákazníkovi len „vyhodilo“ poistky. Aj keď aj doteraz boli samozrejmosťou pokusy aspoň telefonicky cez jednoduché otázky prezistiť, či nie je problém u zákazníka a k náprave nás možno ani vôbec nepotrebuje, chýbali nám presvedčivé dáta k pôvodu poruchy. A drvivá väčšina zákazníkov je vždy presvedčená, že problém nemôže byť v nich. Dnes však, pomocou dátovo „nadupaných“ prvkov v sieti, vrátane inteligentného elektromera, dokážeme nielen identifikovať poruchu ešte skôr, než ju pocíti zákazník, ale tiež s vysokou presnosťou okamžite určiť, či nás k odstráneniu výpadku zákazník potrebuje alebo nie. Z údajov vieme prostredníctvom dátovej analytiky vyčítať

anomálie v sieti (napätie alebo podpätie). Takisto vieme jednoduchým vyslaním signálu (tzv. ping) sa „spýtať“ napr. elektromera, či je alebo nie je u zákazníka (bez)napätový stav. A potom? Ak je beznapätový stav len v 1 elektromere (alebo inom komunikujúcom prvku len u 1 zákazníka), najpravdepodobnejšou príčinou výpadku je problém v jeho elektroinštalácii, elektromerovom rozvádzači či prírodnom kábli alebo sú príčinou už spomínané poistky či hlavný istič. Čo znamená, že zákazník môže odstrániť príčinu sám jednoduchým nahodením poistiek alebo si zavolať „svojho“ elektrikára, ktorý je nablízku. Ak zistíme výpadok u viacerých susediacich zákazníkov, napájaných rovnakým vedením, ide o poruchu na zariadení v našej správe a my vyrazíme okamžite to napraviť.

Nenecháme vás v tom samých

V prvom prípade, keď dáta indikujú individuálny výpadok, dokážeme už pomocou jednoduchých kontrolných otázok zákazníka telefonicky sprevádzať a navigovať pri rýchlej vizuálnej kontrole odberného miesta. Ak má naďalej podozrenie, že chyba nie je u neho, alebo si len jednoducho nechce urobiť základnú kontrolu sám, ponúkame mu platenú diagnostickú službu s výjazdom - Overenie poruchy odberného miesta. Samozrejme, naďalej platí, že ak sa dodatočne preukáže, že príčina (aj keď je to neprav-

depodobné) bola v sieti, celé náklady znáša VSD.

Filozofiou nie je na teda na nových službách postaviť nový výnosný biznis, ale maximálne skrátiť všetky časy, o čom sme hovorili už na začiatku.

- Čas na získanie relevantných informácií (ping),
- Čas na vyhodnotenie stavu (dátová analytika na základe údajov z elektromera alebo iného prvku),
- Reakčný čas (prevedieme vás rýchlou kontrolou vášho odberného miesta telefonicky, nemusíte čakať, kým dorazíme)
- Ušetrený výjazd zároveň umožní paralelne vyslať pohotovostné zložky ku rozsiahlym výpadkom, spôsobených napríklad počasím.

Know-how využívania inteligentných elektromerov a komunikačných prvkov v sieti na diagnostiku pôvodu výpadkov je zatiaľ na Slovensku úplne novátorský prístup, s ktorým prišla VSD a momentálne je v testovacom móde. Čo všetko ešte vieme z modernej distribučnej siete a komunikačných prvkov v nej, vám prezradíme v novom seriáli článkov, ktoré postupne zverejníme premiérovu v ďalších vydaniach VSDInfo. Nabudúce si povieme, prečo sa už nedá len-tak kraťovať elektrina a ako vybijajúcu sa baterkou zásobíme Bachledovu dolinu.

Tip

Služba Overenie poruchy odberného miesta je spolatnená v pracovných dňoch a v čase od 6.00 do 22.00 hod sumou 26,40 eur vrátane DPH. Počas sviatkov, víkendov a mimo uvedených časov sa suma dvojnásobí ale aj tu zostáva na výber, či chce odberateľ službu okamžite alebo vydrží do najbližšieho pracovného dňa a, povedzme, 6-tej hodiny ráno. Takáto diagnostika s výsledkom poruchy na strane zákazníka je zároveň spojená s možnosťou drobnej opravy, keďže sme už na mieste, ale, opäť, aj v tomto kroku si môže odberateľ vybrať „vlastného“ elektrikára. Ak si vyberie nás aj s drobnou opravou, ktorá je kalkulovaná na približne ½-hodinový výkon, už mu diagnostickú službu nezapočítavame.

Samosprávy: Počúvame sa navzájom a konáme

V Ličartovciach by chceli rozšíriť územie obce o novú lokalitu na bývanie. Vyhliadli si miesto, cez ktoré ale ide železničná vlečka smerom do elektrickej stanice VSD v Lemešanoch. Čo s tým vieme urobiť? Spýtala sa starostka Ličartoviec Mária Ščepitová na stretnutí starostov z východného Slovenska so zástupcami VSD.

„Pozreli sme sa na tento prípad podrobnejšie. Predmetná vlečka je v súčasnej dobe moderných technológií už zastaralá, a tým aj nepoužívateľná. Budeme hľadať riešenie, aby sme ju odstránili z blokovanej územia, a tým pomohli plánovanému rozvoju obce. S pani starostkou teraz rokujeme o tom, ako to urobiť tak, aby to bolo výhodné pre VSD, obec aj jej občanov,“ reaguje krátko po stretnutí riaditeľ divízie Sieťový obchod Jaroslav Hrušč.

To je len jeden z príkladov, že sa oplátilo „vojsť do jamy levovej“ a postaviť sa pred niekoľko desiatok starostov na ich pravidelnom stretnutí, organizovanom Regionálnym vzdelávacím centrom v Hoteli Permon, každý rok. Podobných tém na debatu či rýchle riešenie sa len na tomto jednom dvojhodinovom vystúpení našlo niekoľko.

Stačí málo

Porekadlo hovorí, že nemému dieťaťu ani vlastná matka nerozumie. A presne tak to je aj v prípade vzťahov VSD a samospráv. „Za posledné tri roky sme si viackrát overili, že stačí ak sa obe strany rozprávajú a zrazu sa ľahko dá pohnúť aj tam, kde sme roky prešľapovali na mieste,“ pochvaľuje si J. Hrušč.

Osobný kontakt

Na nezaplatenie je počuť veci z prvej ruky. Tak pre nás vo VSD

ako aj pre starostov. Máme priestor jednoducho a z očí do očí vysvetliť čo robíme, prečo to tak robíme a rovno sa spýtať, čo môžeme urobiť lepšie.

Prínosy pre obe strany

Na tomto princípe sme vysvetlili aj vylepšili jeden z našich aktuálne najviac promovovaných produktov – verejné osvetlenie. „Priebežne rekonštruujeme naše NN vedenia v obciach. Kludne by sme mohli počas toho požiadať obec o demontáž obecných pouličných lúčov z našich stĺpov a nechať na obci, aby sa sama vysporiadala s tým, aby dedina neostala v tme,“ ukazuje príklad otvorenej komunikácie na prezentačných podujatiach VSD J. Hrušč.

„Nechceme to takto robiť. Vieme pomôcť obci našou ponukou na oveľa modernejšie, lepšie a lacnejšie riešenie. Na 10 rokov prevezmeme osvetlenie obce a postaráme sa aj o technológiu aj o prevádzku. Na konci svetlo odpredáme späť obci alebo ho budeme prevádzkovať ďalej,“ dodáva J. Hrušč na margo toho, že aj komplikované veci sa dajú vysvetliť pár vetami.

Viackrát ročne

Vysvetľujeme, prečo robíme orezy stromov tak, ako ich robíme, ako to funguje, keď hľadáme miesto poruchy, prečo pri kalamite najprv obnovíme dodávku do veľkých sídlisk, až potom do chatových osád

a podobne. „Regionálne dni robíme dvakrát ročne, vždy s niektorým lokálnym združením ZMOS. Ďalší formát sme našli v podobe podujatí organizácie RVC a stále hľadáme ďalšie,“ vysvetľuje princípy komunikácie VSD so samosprávami J. Hrušč. Osvedčili sa totiž fóra s niekoľkými desiatkami starostov a zástupcov samospráv na jednom mieste. To je totiž počet, pri ktorom vieme efektívne odprezentovať naše vnímanie a je aj čas na individuálny prístup a rozhovory o veciach, ktoré trápia jednotlivé obce, tak ako tomu bolo v prípade Ličartoviec. „Na východe máme vyše 1200 obcí. Máme teda ešte čo robiť,“ naznačuje s úsmevom J. Hrušč.

Chceme nové rodinné domy: Kde začať?

Počas našich stretnutí so zástupcami samospráv na rôznych fórach sa často stretávame s otázkou, kde a ako začať, ak obec chce rozvíjať výstavbu bývania v rodinných domoch. Prirodzene, jedným z prvých krokov je mať vymyslené, ako budú budúce stavebné parcely elektrifikované. V našej praxi sa stretávame s množstvom variácií prípadov, keďže do hry vstupujú rôzne vlastnícke vzťahy, podnikateľské ambície developerov, ochota obce financovať prvotné fázy prípravy pozemkov a podobne. Pozrime sa na najčastejšie modelové prípady elektrifikácie lokality individuálnej výstavby v obci. Niektoré kroky majú spoločné a niektoré sú špecifické.

Základné predpoklady

Vo všetkých modelových prípadoch budeme vychádzať z toho, že plánovaná výstavba je v súlade s územným plánom, pozemky majú jasné vlastnícke vzťahy, budúcu výstavbu neblokujú žiadne obmedzujúce vecné bremená (napr. podzemný teplovod križujúci územie) a pod.

Začíname žiadosťou

Prvé, čo musí obec urobiť, je požiadať o pripojenie plánovaných odberných miest. Pri vyplňaní formulára musí byť jasné, koľko plánujete parciel, aké výkonové nároky na odberné miesta tam máte, kde presne sa pozemky nachádzajú a podobne. Na základe žiadosti vám VSD určí podmienky pripojenia. Spravidla určíme bod pripojenia, spôsob merania a druh prípojky. Väčšinou býva potrebné rozšíriť našu distribučnú sústavu (DS), a tu sa začína najväčšia výzva z pohľadu organizácie aj financovania.

Rozšírenie DS

je prvou kompletnou stavbou, ktorá musí prebehnúť v lokalite budúcej výstavby. Spravidla je postup rovnaký. Začína sa vypracovaním projektovej dokumentácie, potom sa k nej vyjadruje VSD,

potom je potrebné realizovať stavebné dielo. Položiť vedenie, vybudovať trafostanice, nainštalovať technológiu a prípadne aj vybudovať domové prípojky pre každú parcelu (v ideálnom prípade vrátane optickej siete a verejného osvetlenia na budúcich uliciach).

Pripojenie

Na konci procesu je pripojenie jednotlivých odberných miest – rodinných domov do distribučnej sústavy. Na základe Zmluvy o pripojení a po zaplatení pripojovacieho poplatku to VSD musí urobiť do 5 pracovných dní od prihlásenia cez dodávateľa elektriny.

Rôzne financovanie

Predovšetkým oblasť rozširovania DS ale aj spôsob úhrady pripojovacích poplatkov dáva priestor

na najviac verzií. Nakoniec je novo vybudovaná DS vždy v majetku VSD. Je teda aj zaplatená z financií VSD. Niekedy realizuje celú výstavbu na vlastné náklady a vlastnými silami VSD. Inokedy je rozumnejšie a rýchlejšie, ak túto časť výstavby na seba prevezme

obec alebo developer a koná v mene VSD. Podľa toho rozlišujeme najčastejšie prípady: Obec zastrešuje majiteľov pripájaných pozemkov, obec vlastní pozemky a správa sa ako developer alebo obec zastupuje aspoň 70 % koncových užívateľov parciel.

Spresníme osobne

Vždy je však pravidlo, že VSD investuje do rozšírenia DS len tam, kde je očividné, že do dvoch rokov bude dostatočné množstvo odberov elektriny, aby sa investícia do rozvoja vyplatila. Nemá predsa zmysel elektrifikovať polia, ktoré budú ešte roky ležať ladom. Všetky špecifiká vášho prípadu radi preberieme a dohodneme sa na optimálnom riešení počas osobného stretnutia. Stačí, ak napíšete na sietovy_obchod@vsdas.sk. Alebo navštívite portál eVSD (www.vsds.sk).

eMobilita: Ako inak? Ved' sme elektrofirma

Elektromobilita sa pomaly ale isto stáva súčasťou bežného života. Vo VSD si uvedomujeme svoju úlohu v komunite elektroenergetikov a takisto spoločenskú zodpovednosť. Preto sme sa rozhodli dať elektromobilite priestor a vyskúšať si elektromobily vo vlastnom vozovom parku, a tým prispieť k jej rozvoju a smerovaniu. Navyše, prevádzkové náklady pri elektromobile predstavujú zlomok oproti spaľovacím motorom.

Každý deň v teréne

Aj preto je obstaranie šiestich elektrických vozidiel značky Nissan eNV200 logickým krokom. Ide o úžitkové vozidlá, ktoré budú pilotne využívať zamestnanci v teréne na úkony spojené s prevádzkou a údržbou distribučnej sústavy – teda tam, kde sa sústreďí gro našej činnosti.

Interiér týchto vozidiel je na mieru prispôsobený požiadavkám našich profesionálov z terénu. Okrem technických parametrov ako nájazd vozidiel, kapacita batérie a jej pokles a nákladov spojených s prevádzkou a údržbou vozidla budeme sledovať spätnú väzbu od vodičov, ktorá predstavuje dôležitý faktor pre ďalšie kroky v oblasti elektromobility.

Pred výberom vozidla sme analyzovali denný nájazd terénnych zamestnancov a zistili sme, že parametre vozidiel na trhu, a to najmä dojazd a doba nabíjania, sú už viac než dostatočné. Pri výbere vozidla sme sa zamerali hlavne na jeho úžitkovú hodnotu, dojazd a komfort pre vodiča. V prospech elektromobilu v tomto prípade hrá fakt, že vozidlá majú pravidelný režim, kedy doba parkovania bude využitá na nabíjanie.

Elektromobil, ktorý plánujeme vo VSD použiť, potrebuje v porovnaní s vozidlom rovnakej kategórie v prípade naftového pohonu 20 %

a v prípade benzínu len 15 % prevádzkových nákladov. Po prerátaní celkových nákladov za dobu životnosti vozidla – v našich podmienkach

8 rokov - dokáže byť elektromobil nákladovo výhodnejší aj po zohľadnení vyššej obstarávacej ceny.

Prvé z našich elektrických vozidiel určených do terénu prevzala v októbri do vozového parku finančná riaditeľka VSD Jana Palková.

Základné údaje:

Dojazd podľa metodiky WLTP:	200 km v kombinovanej prevádzke 301 km v meste (intenzívnejšia rekuperácia)
Objem batožinového priestoru:	4,2 m ³
Kapacita batérie:	40 kWh
Výkon motora:	80 kW/254 Nm (0 - 3008 ot./min)
Palubná nabíjačka:	6,6 kW (dvojfázová)
Doba nabíjania:	7,5 hod (pri AC nabíjacej stanici)

Ďalšie plány

Okrem vozidiel určených do terénu zaradíme v roku 2020 elektrické osobné vozidlá aj do firemného vozového parku. Ten by sa dal pomenovať aj moderne: interným „car sharingom“. Okrem toho nezabúdajme, že VSD sa venuje hlavne distribúcii elektriny.

Posilníme sieť nabíjačiek

Ku elektromobilom neodmysliteľne patrí nabíjanie batérie a nabíjacia infraštruktúra. V tomto smere sme podnikli viacero krokov. Naše elektrické stanice v Košiciach a v Prešove budú vybavené nabíjacími stanicami, kde sa počas parkovania budú nové elektromobily nabíjať. Ide o niekoľko konvenčných AC nabíjajúcich staníc dimenzovaných na výkon až 22 kW a o jednu DC rýchlonabíjajúcu stanicu s jednosmerným výkonom 50 kW. Inštaláciu týchto staníc zastreší projekčne aj realizačne VSD internými kapacitami.

Ďalšou aktivitou VSD v oblasti e-mobility je vybudovanie parkovacieho domu v roku 2020, kde 30 parkovacích miest vybavíme nabíjajúcou stanicou. 10 nabíjajúcich staníc nainštalujeme na parkovacích miestach v čerstvo postavenej budove na Mlynskej ulici v Košiciach. VSD bude koncom roka disponovať 50 nabíjacími stanicami. Časť z nich bude pre interné účely prevádzkovania distribučnej

Interiér je na mieru prispôsobený požiadavkám našich profesionálov z terénu.

Nabíjanie aj doma

Pre domáce nabíjanie sme vyvinuli prenosnú nabíjajúcu stanicu, ktorú budú využívať zamestnanci štartujúci svoju prácu z domu. Po práci vozidlo jednoducho pripoja a ráno nájdu svoj elektromobil plne nabitý a pripravený. Nabíjajúcu stanicu je možné jednoducho zapojiť do štandardnej 3-fázovej zásuvky. Zariadenie obsahuje certifikovaný elektromer a jeho spotrebu vieme za pomoci IMS a systému SAP jednoducho sledovať a oddeliť od domácej spotreby zamestnanca.

sústavy a časť z nich (prevažne v parkovacom dome) máme v pláne v spolupráci s mestom Košice sprístupniť verejnosti.

Nie sme v tom sami

Elektromobilita na Slovensku bola a bude do určitej miery podporovaná rôznymi dotač-

nými schémami a legislatívnymi úpravami. Predpokladáme, že aj v budúcnosti bude možné čerpať finančnú podporu na nákup elektrických vozidiel aj budovanie infraštruktúry tak ako v roku 2019.

Od 1. júla napríklad MH SR vyhlásilo Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu budovania verejne prístupných elektrických nabíjajúcich staníc pre obce a VÚC. V decembri bola zase vyhlásená výzva na podporu nákupu elek-

tromobilov. Vo výške 8.000€, resp na plug-in hybridy 5.000€.

Záujem o podporu alternatívnej dopravy má aj mesto Košice. V roku 2023 sa bude uchádzať o titul Európske hlavné zelené mesto. VSD ako partner mesta podporí svojimi aktivitami v oblasti elektromobility a zabezpečením kapacity siete pre nabíjacie stanice túto snahu v dvoch oblastiach: Trvalo udržateľná mestská doprava a Hluk/kvalita vzduchu.

PREČO eMOBILITA?

Na elektromobily z pohľadu emisií a ich uhlíkovej stopy existuje viac názorov. Uhlíková náročnosť prevádzky je závislá od viacerých faktorov, a to najmä od rozdelenia pôvodu elektrickej energie použitej na nabíjanie (obnoviteľné zdroje/uhlie/jadro). Určite sa však zhodneme na tom, že elektrický pohon vozidiel má svoje využitie hlavne v mestskom prostredí, **kde nulové emisie a takmer bezhlučná prevádzka predstavujú vítané odľahčenie životného prostredia.** Za 8 rokov odľahčíme životné prostredie v meste o 19 ton CO₂ za každé vozidlo. Ak ich máme 6, tak je to už 115 ton nevyprodukovaného oxidu uhličitého.

Cieľom zavedenia elektromobilov do prevádzky je okrem ekologických dopadov aj potreba získať dôležité know-how z pohľadu vozidiel a z pohľadu nabíjajúcej infraštruktúry a jej vplyvu na sieť a jej kvalitu.

Pod'te sa pozrieť, máme otvorené nonstop!

Každý jeden pracovný aj nepracovný deň, 365 dní v roku.

Východoslovenská distribučná (VSD) sa rozhodla sprístupniť svoje vybrané priestory, resp. objekty nepretržite. Jednak pre veľký záujem o technológiu a vybavenie či už laboratórií alebo elektrických staníc, jednak preto, že to súčasný svet virtuálnej reality dovoľuje. Na našej stránke www.vsds.sk nájdete 3D prehliadky dvoch elektrických staníc, takisto môžete nahliadnúť do SmartIndustryLabu, kde testujeme, okrem iného, spôsoby „tankovania“ elektrickej energie do elektromobilov a dopad takéhoto odberu na distribučnú sústavu. Aj s ohľadom na očakávaný e-mobilitný boom.

Čo uvidíte?

Na predstavenie elektrických staníc sme vybrali 2 reálne príklady. Jednu novopostavenú elektrickú stanicu a druhú kompletne zrekonštruovanú. Našou snahou bolo ukázať čo najviac, preto sme vybrali stanice, na ktorých je použitý rôznych typ technológií. Obidve stanice sú nasnímané tak, aby ich prehliadka bola užívateľsky dostupná pre všetkých, ktorí majú záujem sa s nimi zoznámiť, a to s väčším alebo menším detailom. Tým, ktorí chcú získať základný prehľad o tom, ako vlastne elektrická stanica vyzerá, odporúčame dvojminú-

tové prezentačné videá, ktoré v krátkosti elektrické stanice predstavujú. Ak chcete poznať stanicu detailnejšie a zaujímajú vás jednotlivé prvky stanice, odporúčame virtuálnu 3D prehliadku, kde sa môžete donekonečna prechádzať, preklikávať a študovať exteriér, interiér, skrátka celú stanicu.

Pre koho je prehliadka určená?

Pri vytváraní videí a virtuálnych prehliadok sme mali na mysli viacnásobné využitie tohto materiálu. Robili sme ich pre externý ale aj interný svet. Virtuálna prehliadka je výborným študijným doplnkom.

Jednak pre nádejných záujemcov o stredné či vysokoškolské elektroenergetické odbory ale tiež

pre verejnosť, ktorá by chcela vedieť viac o tomto type infraštruktúry. Ako sa hovorí, lepšie je raz vidieť, ako 100× počuť.

VSD, pre ešte kvalitnejší vizuálny zážitok, prináša na vybrané podujatia alebo na požiadanie aj špeciálne okuliare pre virtuálnu realitu, cez ktoré sa na chvíľu „naozaj“ ocitnete v epicentre elektroenergetickej infraštruktúry. Vstúpte cez [www.vsds.sk/Nápoveda/Virtuálna návšteva](http://www.vsds.sk/Nápoveda/Virtuálna_návšteva)

Naozaj robia v našom mene

Nedávno sa v obci Fričkovce stalo, že na pozemky občanov chceli vstúpiť neoznačení montéri a tvrdili, že robia pre VSD. A čuduj sa svete, bola to pravda. Tentoraz teda nešlo o podozrivých podvodníkov ale o legitímne pôsobiaceho dodávateľa VSD.

Ten pre nás robil montážne práce pri rekonštrukcii vedenia nízkeho napätia. To si vyžadovalo v niektorých prípadoch aj vstup na pozemky občanov obce. „Je to úplne bežný postup a ľudia sa nemusia ničoho obávať,“ ubezpečuje riaditeľ divízie Enerkos Vojtech László.

Dodávateľ dokonca chcel od pracovníkov obecného úradu, aby oznámili ich práce cez verejný rozhlas, čo aj urobili. „V takýchto prípadoch štandardne vybavujeme dodávateľov dokumentmi, ktoré preukazujú rozsah prác a oprávneniami, ktoré od nás dostali,“ vysvetľuje V. László. Dodáva tiež, že v prípade Frič-

koviec došlo jedine k tomu, že pracovník dodávateľa nenechal na obecnom úrade na seba žiaden kontakt ani dokumenty potvrdzujúce oprávnenosť pracovať na vedeniach VSD. Pracovníčka ho tak nevedela dodatočne kontaktovať, ani preukázať jeho oprávnenie občanom obce.

Dá sa preto povedať, že všetci konali správne a išlo len o nedorozumenie. „Oceňujem však ostražitosť občanov aj pracovníkov úradu. Je na mieste. Neraz sa totiž stretávame aj s podvodníkmi, ktorí sa chcú vo-triet do domácností a vydávajú sa za ľudovo povedané elektrikárov,“ konštatuje V. László.

Druhá umelecká trafostanica v Košiciach

Po sídlisku KVP prišlo na rad Staré mesto v Košiciach. V poradí už druhá transformačná stanica Východoslovenskej distribučnej (VSD) sa stala pomyselným plátnom pre domácich mladých umelcov. Dnes, po približne 2 mesiacoch nápadov a samotnej tvorby, sú na svete 4 akrylom stvárnené veľkoplošné podoby elektroenergetiky. „Za obeť“ padol aj najbližší výmenník tepla.

Odbor elektroenergetiky je veľmi špecifickým odvetvím, ktorý už len svojou terminológiou je vzdialený bežnému hovorovému jazyku. Preto laická verejnosť častokrát ani nevie, čo všetko obnáša, na akých princípoch a fyzikálnych javoch funguje. Pritom elektrina je dnes v domácnosti už nezastupiteľná. VSD sa teda rozhodla, že abstraktné a odborné termíny sa bude snažiť pretlmočiť verejnosti dostupnejšou formou. Napríklad prostredníctvom umeleckých odkazov na technických objektoch elektroenergetickej infraštruktúry. No a čo už je viditeľnejšie, ako trafostanica.

Fasádu tej na rozhraní Škultétyho a Floriánskej ulici v Košiciach vzali do parády 4 študenti Školy úžitkového výtvarníctva v Košiciach. „V tomto prípade sa nám spoločne podarilo spojiť 2 projekty. Jeden medzinárodný, roots and shoots, ktorý je založený na projektovom vyučovaní. Motivuje mladých ľudí, aby sa zaujímali o svoje okolie, dokázali sa zhodnúť na tom, čo a ako chcú zmeniť, a aj to s pomocou miestnych organizácií zrealizovali. Druhým je lokálny projekt pre východné Slovensko z dielne VSD, v rámci

ktorého podporuje umeleckú premenu svojich technických objektov. Pochopenie a pomoc sme našli aj na samospráve košického Starého mesta. A tak sme si mohli vziať na mušku práve trafostanicu, ktorá ponúka veľký priestor na vizuálnu zmenu, ale tiež obsahový odkaz,“ vysvetlila odborná pedagogička školy Elena Čániová. Výsledkom sú umelecky poňaté elektroenergetické pojmy ako svetlo, energia a podobne.

Podľa Čániovej vzbudila myšlienka premeny trafostaníc aj u ďalších

žiakov veľký záujem. „V poskytovaní našich trafostaníc pre mladých umelcov chceme určite pokračovať. Projekt v sebe spája osvetu, skrášľovanie životného priestoru, podporu komunity ale aj zmysluplné trávenie času mladých,“ hodnotí prvé pokusy v Košiciach riaditeľ divízie Sieťový obchod vo VSD Jaroslav Hrušč. Pripomeňme, že koncom leta sme verejnosti predstavili prvú takto obmenenú trafostanicu v Drocárovom parku na sídlisku KVP.

Na staromestskej trafostanici nechali svoj autorský výtvarný podpis Miroslava Uhliarová, Jakub Rendoš, Emília Vargová a Ema Halapiová.

PREPIS: po našom Zmena obchodného partnera

Či sa nám to páči alebo nie, VSD je prirodzeným monopolom. S tým sú spojené viaceré veci. Jednou z nich je, že vo všetkom musí byť poriadok. Aj v „papierovačkách“, tak neoblúbených u mnohých zákazníkov. Aby sme vám pomohli vykorčuľovať bez následkov z nevyhnutnej byrokracie, pripravili sme pre vás nový seriál, v ktorom si postupne prejdeme najfrekventovanejšie procesy, s ktorými sa môžete stretnúť vy alebo vaši blízki ako zákazníci VSD.

Každé odberné miesto pripojené do distribučnej sústavy VSD je ošetrené dvoma zmluvami. Zmluvou o pripojení a Zmluvou o združenej dodávke. Zmluvu o pripojení uzatvára vlastník elektroenergetického zariadenia s distribútorom (v našom prípade s VSD), Zmluvu o združenej dodávke uzatvára odberateľ s dodávateľom elektriny, ktorých je na trhu viac ako 20 a môže si vybrať od koho chce dostávať samotnú elektrinu a s tým spojené služby.

V priebehu života sa bežne stáva, že nehnuteľnosť zmení majiteľa.

Vtedy je potrebné uzatvoriť novú Zmluvu o pripojení. Tú je možné uzatvoriť buď osobne na ktoromkoľvek z našich Klientskych centier v Košiciach, Prešove, Michalovciach a Poprade alebo prostredníctvom svojho dodávateľa elektriny.

U nás

K uzatvoreniu novej Zmluvy o pripojení (tzv. prepisu) je potrebné doložiť okrem zmluvných údajov aj doklad o vlastníckom vzťahu k pripojenému zariadeniu. Na základe tohto dokladu vyhotovíme Zmluvu o pripojení pre nového

majiteľa pripojeného zariadenia. Rovnaký proces možno absolvovať aj písomne.

U dodávateľa

Pri zmene majiteľa môže odberateľ vykonať zmenu Zmluvy o pripojení aj prostredníctvom dodávateľa elektriny súčasne so zmenou Zmluvy o združenej dodávke. Výhodou je, že zákazník

tak ušetrí jeden formálny úkon. Trochu inak je to vtedy, ak ide o podnájom. Zmluva o pripojení sa prepisuje iba vtedy, ak sa mení majiteľ nehnuteľnosti. Prípadných nájomníkov sa tento úkon netýka. Naopak, ak sa mení nájomník a majiteľ nehnuteľnosti zostáva, mení sa len Zmluva o združenej dodávke u dodávateľa elektriny.

Podrobnejšie informácie k tomuto procesu nájdete aj na www.vsds.sk alebo môžete zavolať na Zákaznícku linku VSD 0850 123 312.

Inštalujete kamerový systém?

Začiatkom tohto roka ponúkla vláda SR európske financie na projekty na zvýšenie bezpečnosti v našich mestách a obciach. Aj u nás vo VSD sme preto zaregistrovali častejšie požiadavky na pripojenie tzv. nemeraných odberov. Ak chce starosta nainštalovať v obci 16 bezpečnostných kamier na naše stĺpy, musel vyplniť 16× rovnakú žiadosť. Promptne sme zareagovali.

Jednoduchou úpravou tlačiva sme uľahčili život samotným žiadateľom, ale aj našim kolegyniam pri obsluhu zákazníka. Následne sa zjednodušila aj práca kolegov - technikov, ktorí stanovujú podmienky pripojenia. Ani jeden z nich sa už nemusí zaoberať 16× tým istým.

Nezabudnite

Bez elektriny to nepôjde. Ak ste starosta, poraďte sa s vaším projektantom, ako to urobiť tak, aby bolo všetko bezpečné ale aj technicky a obchodne správne. Ak sa rozhodnete umiestniť svoje bezpečnostné kamery (alebo sirény či miestny rozhlas) na elek-

trické stĺpy VSD, musíte dodržať správy postup. Inak sa vystavujete bezpečnostným rizikám alebo neoprávnené zasiahnete do majetku VSD.

Pozor na detaily

Pripomínáme, že v zmysle platného cenníka budete musieť uhradiť jednorazový pripojovací poplatok za každé odberné miesto (spravidla 64 € s DPH) a potom každý mesiac cca 0,80 € za každých spotrebovaných 10 W elektriny. Pri inštalácii kamier je tiež potrebné dbať na to, aby boli namontované bezpečne a aby neohrozili alebo neobmedzili našich kolegov pri prevádzke elektrických vedení

v obci. So všetkým by vám mal vedieť poradiť váš projektant. Ak

máte aj napriek tomu nejasnosti, môžete sa obrátiť aj na VSD.

POSTUP

- Požiadajte o prenájom našich podporných bodov;
- ak chcete kamery napájať z našich stĺpov, tak požiadajte o tzv. nemeraný odber (v žiadosti uviesť aj počet a ich umiestnenie);
- podľa inštrukcií v stanovisku našich technikov si dať spracovať projektovú dokumentáciu;
- uzatvoriť dohodu o prenájme podporných bodov (bezplatne);
- uzatvoriť zmluvu o pripojení;
- uhradiť príslušné poplatky;
- odborne namontovať kamerový systém;
- zabezpečiť revíziu správu;
- uviesť systém do prevádzky.

Meníme spôsob orezov v okolí NN vedení

V dobe výpočtovej techniky a rôznych systémov si bez nepretržitej dodávky elektrickej energie život sotva vieme predstaviť. Našou prioritou je aj preto bezpečná a nepretržitá distribúcia elektriny. Na druhej strane, porasty v okolí elektrických vedení sú často príčinou výpadkov a predstavujú ohrozenie života a zdravia osôb.

Dôvodov je viacero. Často je na okliesnenie stromov potrebná plošina s odborne znalou osobou, keďže sa práce realizujú prevažne v blízkosti zariadenia pod napätím. Nakoniec je potrebné za výkon zaplatiť. To je jedným z dôvodov, prečo okliesnenie vlastníci prenehávajú na VSD, ktorá prostredníctvom svojich zmluvných dodávateľov tento typ údržby zabezpečuje.

Aj menšie firmy

Doposiaľ poskytovali služby vo forme okliesňovania a odstraňovania porastov v blízkosti vedení nízkeho napätia – teda väčšinou v obciach a mestách – pre VSD dodávateľa vybraní na základe obchodnej súťaže. Tí boli zazmluvnení prevažne na dva roky. V polovici minulého roka sme spustili projekt, ktorého cieľom je poskytnúť možnosť zapojenia sa do obchodnej

súťaže lokálnym mikrofirmám, napríklad aj s dvoma zamestnancami. Obdobie platnosti zmluvy sa predĺžilo z pôvodných dvoch na päť rokov. **„Týmto prístupom chceme ponúknuť partnerom priamo v regiónoch stabilnú a dlhodobú prácu,“** zdôvodňuje zmenu prístupu Dominik Bokšanský, zodpovedný vo VSD za tento projekt. Za to však očakávame zodpovedný prístup. V súčasnosti sú spus-

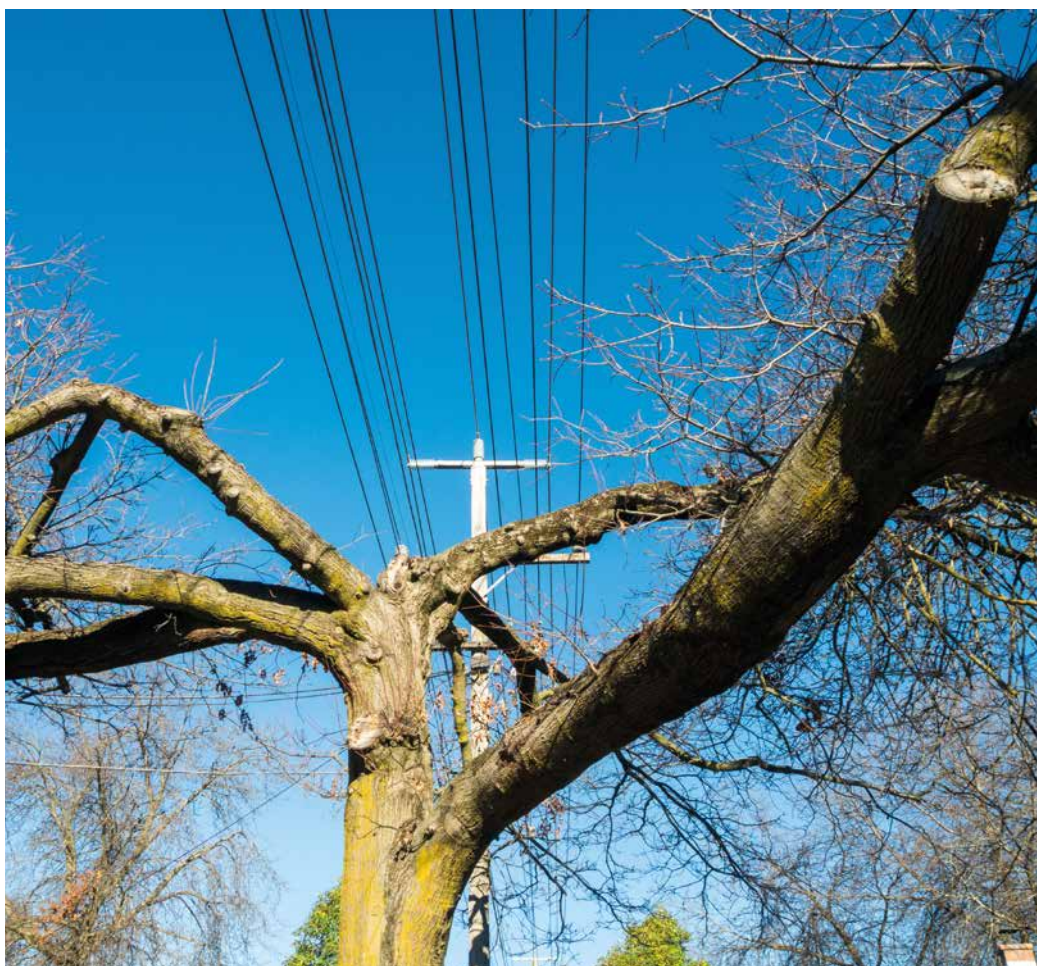
tené dva pilotné projekty. A to v regiónoch Košice a Spišská Nová Ves.

V čom spočíva výkon?

Dodávateľ dostane mapy našich sietí v jemu pridelenom území, v ktorej má pre VSD priebežne a samostatne zabezpečovať okliesňovanie, resp. odstraňovanie porastov v okolí elektrických vedení NN. Za tým celým sa skrýva viacero úkonov. Pravidelná obhliadka terénu, komunikácia s vlastníkom pozemku, na ktorom sa nachádzajú porasty, komunikácia s úradmi a nakoniec samotný výkon okliesnenia či odstránenia porastov, ktoré sú príliš blízko pri vedeniach. **„Za to poskytneme fixný paušál a zaujíma nás finálny výsledok, nie celý postup,“** spresňuje D. Bokšanský.

Prvé skúsenosti

Súčasní dodávateľa, ktorí realizujú výkon služby po novom, vnímajú ako najťažšiu časť práve komunikáciu so zákazníkmi, ktorí sú mnohokrát citliví na orezy stromov a dokonca existujú prípady, kedy vôbec nesúhlasia. **„Pripomíname, že povinnosťou vlastníkov pozemkov, cez ktoré prechádzajú distribučné vedenia, je udržiavať porasty v bezpečnej vzdialenosti. Túto povinnosť vlastníci opomínajú,“** uzatvára D. Bokšanský. Ak sa potvrdí úspešnosť nového riešenia orezov v obciach, bude projekt rozšírený na celé územie pôsobnosti VSD.

Prečo musíme niekedy strpieť na svojom pozemku stĺpy?

Elektrická energia tvorí v súčasnej dobe elementárny prvok pre fungovanie každého celku. Či to je domácnosť, firmy, priemyselné parky alebo obce a mestá ako také. Na to, aby sa tento prvok dostal na miesto určenia, sa využíva „dopravná trasa“. Tou sú v prípade distribučnej siete elektrické vedenia. Často nadzemné – teda aj elektrické stĺpy – niekedy vo vašej záhrade. Povedzme si, čo to znamená pre vlastníkov pozemkov.

Elektrické stĺpy alebo po „energeticky“ správne povedané podperné body, boli aj sú inštalované na základe najefektívnejšieho technického riešenia v danej lokalite.

Z časového hľadiska je potrebné rozlišovať inštalovanie elektrických stĺpov na nehnuteľnosti v čase platnosti zákona č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvoje a spotrebe elektriny (tzv. **elektrizačný zákon**) a po ňom.

Po starom

Elektrizačný zákon platil na území SR do r. 1998. Inštalovanie elektrických stĺpov za jeho účinnosti malo za následok, že na dotknutých pozemkoch vzniklo aj v intraviláne zákonné vecné bremeno v prospech vtedajších energetických závodov. Jeho obsahom bolo najmä právo na umiestnenie, prevádzku a údržbu energetického zariadenia. Predmetné vecné

bremeno sa však nezapisovalo do žiadneho verejne prístupného registra (či už pozemkovej knihy, evidencie nehnuteľností alebo katastra nehnuteľností). Inými slovami povedané, **takéto zákonné vecné bremeno v prospech energetických závodov existovalo a naďalej existuje, ale nie je zapísané v katastri nehnuteľností.**

Po novom

Po roku 1998 sa zmenil prístup a inštalovanie elektrických stĺpov v intraviláne sa z majetkovo-právneho hľadiska deje na základe zmluvy o zriadení vecného bremena a následného vkladu tohto práva do katastra nehnuteľností. Právom z vecného bremena je v tomto prípade právo umiestnenia elektrického stĺpu na dotknutom pozemku v prospech energetického závodu.

Čo za to?

Obidve formy inštalovania elektrických stĺpov v intraviláne s právom ich umiestnenia majú finančný aspekt. Vlastníkom pozemkov za zriadenie vecného bremena preto patrila a patrí náhrada. Požiadavka na jej uplatnenie je však časovo obmedzená a presne špecifikovaná či už v spomínanom elektrizačnom zákone alebo v súčasnosti platnom zákone o energetike. Vlastníkovi pozemku patrí náhrada za vecné bremeno v primeranej výške, pričom sa zohľadňuje plocha záberu vecného bremena a jednotková výška náhrady vzhľadom na lokalitu umiestnenia podperného bodu. Právo na náhradu za zriadenie vecného bremena v extraviláne podľa zákona o energetike si môže vlastník pozemku uplatniť do šiestich mesiacov odo dňa, od ktorého si prevádzkovateľ distribučnej sústavy splnil svoju povinnosť a oznámil mu uplatnenie svojho práva na zákonné vecné bremeno, najneskôr však do jedného roka odkedy vlastníku vi pozemku toto právo vzniklo. Pri zákonných vecných bremenách podľa elektrizačného zákona však právo na náhradu za zákonné vecné bremeno zaniklo, nakoľko lehota na jeho uplatnenie bola trojmesačná od uvedenia zariadenia do prevádzky.

Upozornenie na záver

Už sme spomínali, že máme zo zákona povinnosť starať sa

o distribučnú sieť, teda robiť aj jej obnovu a rekonštrukcie. Preto sa aj vy vo vašej obci alebo meste stretávate s prípadmi výmeny pôvodných elektrických stĺpov za nové. V týchto prípadoch je potrebné si uvedomiť, že nejde o nové vedenia, ale o rekonštrukciu pôvodného vedenia v jeho pôvodnej trase s účelom prispôsobenia pôvodného vedenia novým, moderným technologickým požiadavkám.

A teda nárok na vysporiadanie z dôvodu existencie vecného bremena vlastníkom pozemku znovu nevzniká. Ak však činnosťou energetického podniku pri rekonštrukcii alebo úprave vedenia vlastníkom vznikla škoda na pozemku (napr. poškodením stromčekov, zničením oplotenia a pod.), môže sa domáhať jej náhrady.

Na uvedené pamätá aj príslušná legislatíva, najmä stavebný zákon, podľa ktorého nie je na takúto činnosť potrebné stavebné povolenie ani ohlásenie drobnej stavby, pokiaľ pri stavebných úpravách elektrických vedení nedochádza k zmene trasy. Navyše, odchýlenie pozície vymeneného elektrického stĺpu od pôvodného miesta o pol metra až meter určite nie je možné chápať ako zmenu trasy. Môžete ju však ovplyvniť. Viac sme o tom písali vo VSD Info 2/2019 v článku Okrem listov posielame aj SMS.

Memorandum otvára otázku inteligentných sietí aj pre Lipany

Mesto Lipany a VSD slávnostne podpísali Memorandum o porozumení a vzájomnej spolupráci. Dokument sa týka možností rozšírenej spolupráce, a to nielen v otázkach modernizácie, rekonštrukcie a výstavby distribučnej elektrickej sústavy. VSD prichádza s ponukou zavádzania nadštandardných inteligentných technológií aj do takých oblastí, ako je bývanie, riadenie spotreby, vysokorýchlostné pripojenie na internet, bezpečnostný monitoring prostredníctvom verejných kamier, rozhlas a pod.

V memorande sa obe strany zaviazali k ústretovosti pri vzájomnom informovaní sa o plánovaných investíciách, aby tieto mohla či už VSD alebo Mesto Lipany realizovať rýchlo a efektívne. „Dobre naplánovaná stavba, pri ktorej nás nezaskočí iná kolidujúca aktivita, znamená zároveň efektívne vynaložený čas a investície. Ak o sebe a svojich plánoch budeme vzájomne vedieť čo najviac a včas, môžeme ich dokonca spájať a ušetriť tak financie na ďalšie aktivity – či už z pohľadu samosprávy alebo VSD.

Naším cieľom je budovať modernú inteligentnú infraštruktúru v predstihu, aby aj obyvatelia Lipian a ich samospráva mohli využívať všetky technologické vymoženosti súčasnosti a očakávanej budúcnosti. Hovorím napríklad o internetizácii územia, inteligentných sieťach a flexibilitom manažovaní energií či už na úrovni mesta, firiem alebo domácností a mnohých ďalších, vysvetlil Jaroslav Hrušč, riaditeľ divízie Sieťový obchod vo VSD, potrebu nadštandardnej spolupráce a komunikácie s mestom.

Koniec neplatičov

Jedným z kľúčových bodov Memoranda je nadštandardné riešenie pre 62 bytov nižšieho štandardu v Lipanoch a zabezpečení kontrolovanej stabilnej dodávky elektriny. „VSD prichádza s už overeným riešením, produktom Predplatená elektrina, ktorý je vhodný práve pre koncept obecných nájomných bytov. Obec alebo mesto ako prevádzkovateľ môže v tomto modeli flexibilne riadiť nielen energie pre svojich nájomníkov,“ vysvetlil J. Hrušč. V koncepte okamžitého prehľadu o platičkách za elektrinu a možnosti bez priesťahov odpojiť alebo znovupripojiť individuálnych nájomníkov nie je nikto znevýhodnený. Je to zároveň pre zákazníkov finančne nenáročné riešenie – spotrebujú toľko elektriny, koľko si predplatia, resp. toľko, koľko im finančná situácia dovolí. A preto ich neprekvapia vysoké účty, ktoré s časovým odstupom sa nabaľujú a zákazníci zo sociálne slabších vrstiev sa dostávajú do začarovaného kruhu nedoplatkov, následného odpojenia, čo nezriedka riešia neoprávneným odberom, ktorý je však už klasifikovaný ako trestný čin. Moderným meraním,

založeným na inteligentných meradlách, ktoré eliminujú riziko manipulácie so spotrebou a zároveň umožňujú individuálny prístup cez individuálne riadenie spotreby, chceme takýmto nešťastným prípadom predchádzať a zároveň zabezpečiť sociálne slabším skupinám trvalý legálny prístup k elektrine. Doterajšie zrealizované projekty v Luníku IX., košickej Šaci či Dobšinej si pochvaľujú samosprávy aj nájomníci.

Výstavba nových domov

Spoluprácu s VSD víta takisto primátor Lipian. „Ďalšou kľúčovou spoluprácou je pripravovaná elektrifikácia novej časti mesta v lokalite Pod hájom. Ide o takmer 40 nových stavebných pozemkov, ktoré sú k dispozícii na individuálnu bytovú výstavbu. Technická, a teda v tomto prípade konkrétne elektroenergetická, infraštruktúra je pre stavebníkov mimoriadne dôležitá. Bez nej sa nedá prakticky začať. Sme radi, že sme získali významného partnera, ktorý nám pomôže pripraviť pozemky na užívanie po odbornej aj realizačnej stránke,“ uviedol Vladimír Jánošík, primátor mesta Lipany.

Súcitíme s obeťami výbuchu v Prešove

Podobne ako tisíce ďalších subjektov, či jednotlivcov sme aj my z VSD už viacerými formami verejne vyjadrili úprimnú ľútosť nad nešťastnou udalosťou, ktorá sa stala začiatkom decembra 2019 na Mukačevskej ulici.

Ako firma, ktorá má historické korene a na východnom Slovensku je „doma“, sa zapájame do pomoci viacerými formami. Skupina VSE Holding, ktorej je VSD najväčšou dcérskou spoločnosťou, hneď pomohla finančne a na transparentný účet mesta Prešov prispela niekoľko dní po nešťastí sumou 85-tisíc eur.

Sme veľmi vďační, že do zbierky sa zapájajú individuálne aj naši zamestnanci a kolegovia z celého východu Slovenska.

Zároveň sme mestu Prešov ponúkli pomoc akýmkoľvek dostupným spôsobom. Či už je to možnosť zapožičať mechanizmy, prednostná oprava poškodených elektrických rozvodov v lokalite alebo prednostné vybavenie zákazníckych požiadaviek dotknutých rodín alebo všetkých, ktorí sa podieľajú na odstraňovaní následkov nehody.

„Samozrejme, s ohľadom na komplikovanú situáciu obyvateľov zbúranej bytovky, sme sa rozhodli im neúčtovať spotrebovanú elektrinu za aktuálne

zúčtovacie obdobie,“ doplnil riaditeľ divízie Sieťový obchod VSD Jaroslav Hrušč.

Zároveň si dovoľujeme konštatovať, že intenzívne spolupracujeme jednak s krízovým štábom, ale takisto s orgánmi činnými v trestnom konaní, aby sa podarilo v čo najkratšom možnom čase vyšetriť príčiny nešťastnej udalosti.

Veríme, že verejnosť pochopí, že nie je možné podrobnejšie komentovať technické ani iné okolnosti súvisiace s vyšetrovaním prípadu až do jeho ukončenia. Aj my sa plne spoliehame na odborníkov, policajné zložky a takisto súdny systém SR, že relevantne posúdia všetky okolnosti prípadu.

„V prípade, ak sa Mesto Prešov rozhodne riešiť bytovú situáciu rodín zo zdemolovanej bytovky komplexne, sme pripravení podať pomocnú ruku. Či už v rovine obchodnej alebo technickej. Uvedomujeme si, že pripojenie novovzniknutého bývania k distribučnej sústave je nevyhnutným základom pri novej výstavbe,“ uzatvára j. Hrušč.

